

Armin Kõomägi

ANONÜÜMSED LOGISTIKUD

See algas neli aastat tagasi, kui leidsin end äkitselt logistika baaskursuselt. Mu tollane töökoht tekitas minus nõutust, millele seletust otsides end kõikvõimalikele kursustele kirja panin. Mäletan oma erutust, kui sirge seljaga lektor kalkulaatoripilgu diagonaalis üle saali libistas ja lausus:

„Tere.“

Midagi lihtsamat, arusaadavamata ja geniaalsemat andis välja mõelda. Tere. Otse kümnesse! Eelmine kursus, kus olin viibinud just nädal enne logistikat, algas mingi karvakasvanud kampsunmehe sihitu lobaga sellest, et sellel, kas praegu on hommik või päev või öö, ei ole teatud mõttes mingit tähtsust ja seetõttu ei kavatse ta meid kindlat ajamäärust kasutades tervitada, ja et kui asjasse veelgi üldistavamalt suhtuda, siis milleks üldsegi tervitada, et kas see formaalsus muudab siis kedagi õnnelikumaks või hoopis õnnetumaks. Oh, ma mäletan, et sain ainuüksi sest esimesest lausest säärase peavalu, mis tegi edasise teemale kontsentreerumise täiesti võimatuks. Filosoofia baaskursus. Mis kasu on ainek, mille peamine lisaväärtus on täielik segadus pluss kahetunnine peavalu. Lahkusin niipea, kui oli viisakas.

Aga logistika baaskursuse lektor ei unune iial. See, kuidas ta sammus lühimat teed uksest lauani, millise ratsionaalse liigutusega asetas ta oma materjalid laua vasakpoolsele nurgale, kust neid oli hiljem hõlpus esinemispuldile tõsta, kuidas ta vilunud liigutusega avas pintsaku kaks nõopi, misjärel see hoogsalt toolileenile maandus, ainsatki kortsu sisse võtmata. Kui ta siis pulti astus, võlus ta meid oma poolesekundilise naeratusena ning alustas loengut. Ma mäletan, kuidas tundsin märga süljetilka käeseljal maanduvat. Alles siis mõistsin sulgeda suu, mis oli kogu seda läbimõeldud sissejuhatust avatult imetlenud.

Täna, neli aastat hiljem, võiksin muidugi tolele lektorile ise anda tosinate kaupa soovitusi, kuidas oma elu veel tulemuslikumaks muuta. Nii kaugele olen jõudnud. Ja tuleb tunnistada, et teatud mõttes on see probleem.

Nüüd, kus mul on olnud piisavalt aega järele mõtelda, mõistan, et tegelikult algas kõik juba palju varem kui see baaskursus. Mäletan malevasuve. See oli mu teine malev. Pööraselt lõbus rühm: vahvad ja leidlikud poisid, rõõmsad ja kaunid plikad. Malevasuve teisest poolest, kui sõbrasuhted olid juba piisavalt kaugele arenenud, oli meil, poistel, kombeks käia õhtuti plikadele unemusi andmas. Siis, ühel ööl, kui aluspükste väel plikade tuppa sisenesime ning juulilõpu täiskuuvalges elevil tüdrukuid isukalt vahtisime ja arutasime, kes keda suudleb, avastasin end sammuvat lähima voodini. Kuna meie rühma tüdrukud olid kõik ühtemoodi kangesti kenad, siis polnud ju mingit vahet, keda sa suudled. Nii valisingi lähima tee. Tollest ööst alates sai mult suudluse alati lähim tüdruk. See polnud alati üks ja seesama plika. Ei. Nad vahetasid aega ajalt voodit. Ei tea miks. Minu mõistus selle sebumise mõtet ei adunud. Ja kui mõni tüdruk lõkke ääres minu unemusi geograafilise taktika kohta huvi tundis, siis vastasin, et see on ju lähim tee suudluseni. Kõik lõkerdasid naerda ja ma leidsin paljude südames sooja kohta. Aga mina ei teinud nalja.

Ma ei mäleta, millal ma viimati suudlesin. Ma ei suuda mõttetustega tegeleda. Ma tegelen ainult vajalike asjadega, liigutan ainult vajalikke kehaosi, pingutan ainult vajalikke lihaseid, mõtlen ainult vajalikke mõtteid. Õigel ajal, õiges kohas, õiges koguses. Alati. Aga üks asi häirib mind. Ma ei mõista

oma tundeid. Mõnikord leian end ärritumas, nõrdimas, vihastamas, ahastamas. Kui see oleks minu võimuses, siis eemaldaksin endast geenid, mis seda kõike lubavad. Emotsioonid on ju ajaraisk. Ja ma ei räägi ainult negatiivsetest emotsioonidest. Mis mõte on näiteks võidurõõmul? Juhhei! Mis juhhei? Milleks? Mida see annab? Mis asi on võit, mille üle nii väga rõõmustada? On tulemus, on resultaat, on skoor, on vahekokkuvõtted. Protsessi normaalsed osad. Mida siin rõõmustada?

Oma vanaisa olen ma juba lapsena imetlenud. Veel üheksakümneaastaselt tavatses ta töölauda taga istuda ja ladusaid mõtteid mõtelda. Selja taga riulis ilutsesid insener-tehnilise maailma tähtteosed läbisegi kuulsate maadeuurijate dokumentaalsete reisikirjadega. Ainult ratsionaalne informatsioon. Mitte mingit ilukirjanduslikku mõttetust. Kui olin piisavalt suureks saanud, pühendas vanaisa mind tulude ja kulude maailma. Tal oli alates aastast 1938 iga kalendriaasta kohta oma märkmik, mis sisaldas täielikku ülevaadet laekunud tuludest ja tehtud kulutustest. Mängisime sellist mängu, et mina ütlesin aasta ja kuu ning vanaisa luges vastavast märkmikust ette, mis nimelt oli sel ajavahemikul toimunud. Sendi täpsusega. Mõnikord oli lisatud ka vanaisa pikkus ja kaal. Ta vaatas mulle võiduka näoga otsa ja mina tundsin, et olen geenius lapselaps.

Mäletan, et kord võttis vanaisa mu kirikusse kaasa. Ma polnud selles kirikus varem käinud. Tol ajal polnud ma üldse kuigivõrd kirikus käinud. Kui vanaisa mind kaasa kutsus, olin tegelikult väga üllatunud. Vanaisa ja kirik? Ma teadsin küll, et vanaisale meeldib aeg-ajalt rahumeelset orelimuusikat kuulata, aga ratsionaalse inimesena tegi ta tavaliselt seda klassikaraadio saatel oma töölauda taga. Niisiis läksime. Kirik oli kuidagi teistsugune. Ma ei saanud kohe aru, mis on teisiti, aga ajapikku adusin, et kirikus puuduvad toretsev õhkkond ja sümboolika, mida inimene tavaliselt jumalakodades kohtab. See kirik oli lihtne. Lihtsad pingid, lihtsad aknad, lihtne altar, lihtsad maalid seintel, lihtne lagi. Vanaisa vaatas pikalt ringi, koputas seintele, katsus uksi ja istmeridu, uuris talasid. Siis noogutas heakskiitvalt ja me lahkusime. Koduteel rääkis vanaisa mulle oma tööst. Ta oli palju sildu, kortermaju ja tootmishooneid projekteerinud. Ja ta oli projekteerinud ka ühe kiriku. Ja sellest kirikust me just tulimegi.

Kui vanaisa oma elutee finišisirgel auto alla jäi, mõlemad sääreluud murdis ning jalalabad lõmastas, oli meile kõigile selge, et voodis lesides ta oma elu jätkata ei kavatse. Nii ka läks: enne jõule teatas vanaisa meile kõigile, et jõuluvanalt ta sel aastal kingitusi ei oota. Õnneks mõistsid kõik olukorda ning säästsid teda mõttetute villaste sokkide, joonlaudade ja arveraamatute kuhilast. „Sellel“ päeval kogunesime kõik vanaisa surivoodi äärde ning igaüks lausus midagi hüvastijätuks. Saabus minu kord. Vaatasin vanaisa jalakõnte, mis olid õnnetuse tõttu ligi paarkümmend sentimeetrit oma pikkuses kaotanud, ning ma küsisin, kuidas vanaisale meeldiks, kui me ta mõnevõrra väiksemasse kirstu mahutaksime. Nüüd, kus nii pika kirstu järele enam füüsilist vajadust polnud, saaksime kenasti hakkama ka märksa väiksema ja odavama eksemplariga. Mäletan, kuidas kõik mulle kohkunult otsa vaatasid. Vanaisa silmis aga helkis säästlik läigatus ja tema jahe käepigistus kiitis mu mõtte tänulikult heaks. Ja nii see läkski.

Nii et ratsionaalne maailmavaade on mul geenides. Nagu oli ka minu vanaisal, kes ehitas niivõrd asjaliku kiriku, et müstiline jumalik aura end selles koduselt ei tundnud, ja oli minu isal, kes ostis korraga neli paari suusasaapaid, kuna sai need üle mõistuse odavalt, seda on ka minul, kes ma kaalun ennast enne ja peale kiivi söömist ning arvutan seejärel välja kiivi kaalu ühe grammi täpsusega, seda on minu pojalt, kes annab enda täislaskmisest alati teada kahesekundilise etteteatamisajaga. Ja nii edasi. Aga uhke ma selle üle ei ole. Vähemalt enam mitte nii väga.

Oma mitte väga pika, kuid üpris sisuka ja tulemusliku karjääri jooksul olen muutnud kuus firmat nii täiuslikult funktsioneerivaks, et kui tegemist oleks globaalsete ettevõtetega, siis tunneks igaüks maailma kuuhest miljardist elanikust sellest puhast rõõmu. Mõelge ise: ainult vajalikud asjad ja seejuures absoluutselt ei mingit reklaami ja muud turunduslikku möginat. Oma viimases töökohas jõudsin optimeerimistega nii kaugele, et pidin end lõpuks ise vallandama. Enne seda tõestasin nõukogule, et ei tegevjuht ega ka turundusjuht ei loo oma olemasoluga mingit lisaväärtust, kui me kõik minu algatatud ümberkorraldused sajaprotsendiliselt ellu viime. Ahnete inimestena olid nad

pärast mõningat kõhklemist minu ettepanekuga päri. Ausa inimesena võtsin neilt sealsamas nõusoleku minu vallandamiseks kahekümne kuue päeva pärast. Just nii palju võtsid aega minu planeeritud ümberkorraldused.

Kuni ma oma ühetoalises korteris üksi elasin, oli kõik lihtne. Ma muutsin oma elamise logistiliselt nii perfektseks, et see oleks vabalt võinud saada Nobeli preemia insener-tehnilise täiuslikkuse saavutamise eest olmetingimuste kujundamisel. Minu väike armas täisautomatiseeritud paradiis. Asjad hakkasid muutuma, kui otsustasin naise võtta. Kuidagi oli ju tarvis sugu jätkata. Eriti kui sinu soontes voolab põlvkondade jooksul täiuseni lihvitud absoluutse ratsionalisti veri. Niisiis, minu ellu tuli naine. Ja kuigi ma teadsin, et naised on kõike muud kui ratsionaalsed olevused — mäletasin ju oma vanaema luulekogusid ja oma ema pikki seltskondlikke telefonikõnesid —, esitas mu naine mulle tõelise väljakutse. See, millises järjekorras ma oma riided enne magamaminekut toolile sättisin, millise täpsusega ma tuubist igal hommikul õige koguse hambapastat harjale doseerisin, kui täpselt oskasin tagumiku pühkimiseks paberit õigesse suurusesse voltida, kuidas toiduained külmikus loogilisse järjekorda asetasin, mil viisil ketšupi-pudelid viimse kui tilga välja võlusin, see kõik ei leidnud minu naise silmis pisimatki tunnustust. Aga olgu tunnustusega kuidas tahes, tühja sest emotsioonist. Kuid ma tundsin, et mu naine lihtsalt ei mõista mind. Tema, kes ta paneb pesumasinasse pulbrikoguse, millega võiks puhtaks küürida kolme jalgpallmeeskonna pesu, tema, kelle juuksekarvad ummistavad meie kraanikausi ja vanniaravoolu, sest ta ei suvatse kammida prügikasti kohal, tema, kes viskab ära kartulikoored, millest võiks söönuks saada meie naabrite kõik neli last, tema, kes tassib poest kokku terve tonni kreeme, et pool nendest pirtsutades minema visata, tema, kes ta klõpsutab telekapulti sellise sagedusega, et ma ei mõista, mida teevad teletupsud Urmas Oti vestlussaates ja millises rallitiimis sõidab järgmisel aastal Marje Aunaste. Tema ei mõista mind. Mamma mia!

Olgu. Ka selle vaikse mõistmatusega võis leppida, aga ühel õhtul ületati seegi piir. Istusin diivanil ja jälgisin telekast saadet kaskadööride trikkide ettevalmistusest. Nad on seal üsna tasemel kutid, aga mõnikord läheb ikka mõni mutter või poldike meelest ja siis korraldavad nad meeldejäädav kaskadöörimatused. Istusin ja tundsin vajadust urineerida ning janu. Ootasin reklaamipausini, siis tõusin, haarasin laualt vasaku käega vähem kui pooleli täis õlleklaasi ja astusin WC poole. Köök asus WC-st meetri jagu edasi. Teel kempsu avasin parema käega püksiluku ja tõmbasin oma liikme välja. Kuna WC-uks oli lahti, siis nägin, et ka prill-laud on üles tõstetud. See andis mulle märkimisväärse ajalise eelise, kuna sain sulgurlihase vabaks lasta juba paar sammu enne poti ette seismist. Nii ka toimisin. Lisan veel, et kogu selle toiminguga ajal rüüpsasin ma käigu pealt õlleklaasi tühjaks. Loomulikult läksid mu arvestused täppi. Uriinijuga, mis purskus mu liikmest just viimase sammu ajal, jõudis täpselt õigel ajal sihtmärgini, jätmata potiservale ainsamatki märget hooletust möödalaskmisest. Kui ma WC-st rahulolevalt väljusin, kohtasin kõõgiuksel seisvat naist. Tal oli suu ammuli ja pilk ähmane. Möödusin temast, et premeerida end uue õllega külmikust. Naine seisis tardunult, selg minu poole. Valasin õlle oskuslikult klaasi, nii et vahu paksus püsis pidevalt kahe kuni kahe ja poole sentimeetri vahel. Ja siis ta hakkas rääkima. Ta ütles, et oli mind kui näinud otsekui aegluubis. Oli näinud, kuidas ma tulin, nina õlleklaasis, samal ajal kui mu valvas silm WC-d mõötis, kuidas ma oma liikme püksist urgitsesin, ja issand halasta, kuidas kollane juga lendas mu tilli otsast välja, ja kuidas ta kartis, et ma lasen täis nii põranda, kui seinad kui ka tema enda, aga kuidas see juga viimasel hetkel kõrge kaarega potti sulpsatas. Ta oli nii vapustatud, et ei saanud kogu õhtu jooksul sõnagi suust.

Ma võtsin tema reaktsiooni komplimendina ja tunnustasin end selle eest, et viimaks kannavad mu kannatused vilja. Öösel ronisin ma naisele otsustavalt selga ja tähistasin meie väikest saavutust kiire ning osavõtliku ratsutamisega. Minu suureks üllatuseks pakkis mu naine hommikul oma kodinad kokku ja lahkus. Õnneks eostatuna. Järgmisel korral kuulsin temast umbes üheksa kuu möödudes. Meile sündis poeg ja ma saan teda igal pühapäeval näha. Mul oli selle üle väga hea meel, sest alustada uut seiklust irratsionaalse naissoo esindajaga järglase saamise eesmärgil ei tundunud eriti motiveeriv.

Nüüd aga istun ma siin. See on omapärane koht. Me istume ringis, meid on viis inimest, neli neist

on haiged. Nii arvab vähemalt see viies, kes enda arust on terve.

Ma ei mäleta, kuidas ma siia sattusin, aga ma mäletan esimest korda. Tund pidi algama „nii umbes kuue paiku õhtul“, nagu voldikul kirjas. See määratlus ajas meid kõiki vihale. Kell 18.00 oli toas neli üksteisele võõrast meest ja meie näod reetsid, et kutsujat meie seas polnud. Ruum oli vastik: eri värvi lõbusatoonilised kardinad, eri kujuga toolid kaootiliselt põrandal laiali, ühes nurgas hunnik mingeid eri värvitoonides patju, siis riiul kõiksugu tiluliluga ja mõttetute ajakirjade virnadega. Laes naljakas valgusti, milles neelasid elektrit kõige ebaökonomsemad lambipirnid, mida ma eales olen näinud. Me kõik tundsim end ebamugavalt. Tatsasime jalalt jalale, julgemata istuda ja midagi puutuda. Lõpuks sisenes tuppa viies inimene. Naine. Ta naeratas meile süütult, öeldes, et tema on Katrin. Meie vaatasime vastuseks oma käekelli. Kell oli 18.18.

Ajapikku oleme üksteist tundma õppinud. Ma olen leidnud väga põnevaid isiksusi, kellega koos tunnen end hästi. Näiteks Arved. Arved istub alati minu vasakul käel. Ta mõõdab ja kaalub igal hommikul ning õhtul üle oma naise, kaks puberteediealist last ja iseenda. Ta on koostanud kaheksateistkümnepäevase aasta pikkuse perekonna statistiliste andmete kogumi, mille abil ta arvutab pereliikmete kehamõõtmete dünaamilisi projektsioone tulevikuks. Kolmeaastaste perioodide kaupa. Arvestades ka maailmaturu trende, elukallidusindekseid ja keskpanga konjunktuuri prognoose, on ta koostanud perekonna eelarve matemaatilise mudeli, mille abil ta on võimeline välja arvutama, kui palju näiteks kulub raha riiete ja toidu peale aastal 2014. Tõenäosusega 98,5 protsenti. Me kõik peame Arvedist väga lugu. Välja arvatud üks meist: Katrin.

Või näiteks Martin. Martin on suurepärane sell. Põhjalike arvutuste tulemusena on ta leidnud ühteist vägagi huvipakkuvat. Nimelt leidis Martin, et kaheksakümmend protsenti tema pereliikmete majasisese liikumise trajektooridest paikneb ainult kahekümneprotsendil põrandapinnast. Ta lisis liikumiseks vajalikele ruutmeetritele mööblialused pinnad ning projekteeris oma perele uue eramu. Ligi neli korda väiksemal pinnal sai perekond hakkama enam-vähem sama elustandardiga. Aga milline võit ehituskuludes! Milline säästlikkus ekspluatatsioonis! Rääkimata sellest, et Martini maja asub 38-ruutmeetrisel krundil, mille ta ostis ühe mehe käest võileivahinna eest, kui tollel õuekoer vanadusse suri ja koerakuudiga midagi peale polnud hakata. Martin on meie arust geenius. Aga see Katrin jälle ei arva nii.

No ja muidugi Ott. Ott oli juba selles mõttes nutikas tegija, et ta oli võtnud endale uue nime: Ott Kott. Vanemad olid ta varustanud sellise nimega nagu Otto Gottlieb. No kuulge! Ott Kott, initsiaalidega O. K. on iga loogiliselt mõtleva inimese unistuste nimi. Ott oli taksojuht. Ta arendas endas välja filigraansed oskused muuta takso miinimumiks ja pakkuda seejuures maksimumi. Kaks silindrit neljast võttis ta lahti ja demonteeris, kuna linnasõidu keskmist kiirust arvestades, mis oli 27 kilomeetrit tunnis, polnud lihtsalt nii palju silindreid vaja. Silindrid realiseeris Ott Kadaka autoturul, saadud raha pistis ümbrikusse ja postitas taksofirma juhtkonna aadressil. Bensiini kulus Otil eriti vähe. Lisaks vähendatud kubatuurilt saadavale säästule segas Ott oma garaažis selleks otstarbeks varutud tünnis bensiini odava petrooleumiga, vähendades kütuse omahinda kolmandiku võrra. Marsruutide valikul lähtus Ott alati kilometraaži optimeerimisest, põlgamata seejuures ära kõrvalisi tänavaid, väiksemat möödavaatamist liiklusmärkidest aga ka juurdelõikamist haljasaladelt. Ikka selleks, et klient kõige otsemat teed kohale toimetada. Armatuurlaual asendas Ott kõik mõttetud näidikud papist butafooriaga, makstes originaalandurite müügist saadud tulud sendi täpsusega firma pangakontole. Selline leidlik mees oli Ott.

Siin me siis nüüd oleme: Arved, Martin, Ott ja mina. Neli tublit inimest. Ja teeme näo, et kuulame seda Katrinit, kes arvab, et ravib meid kohutavast haigusest. Ta nimetab meid anonüümseteks logistikuteks. Tegelikult tunneme vargsi selle üle uhkustki. Logistika, see kõlab ju uhkelt. Logistika, see on ülim. See teeb inimesest inimese. Eristab meid loomadest. Meie suudame koondada kõik ratsionaalsed teadused, arvutada, mõõta ja teha õiged järeldused. Me ei salli raiskamist. Me taastodame elu, kasutades selleks ühtainust eostust. Kui mõtlema hakata, siis teatud mõttes on seegi raiskamine. Oot-oot. Mitu spermatoosoidi oligi ühes seemnevedeliku purskes? Kodus uurin selle

kindlasti järele. Ma olen kindel, et siin on võimalik kõvasti kokku hoida ning samal ajal lahendada meie maa iibe probleemid. Näete, kui head mõtted. See ei saa ju olla haigus.